

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на Анита Крънчева на тема: „Емоционална интелигентност, стилове на учене и логическо мислене при ученици на възраст 14–17 години“, представен за придобиване на ОНС „Доктор“

Емоционалната интелигентност отдавна се нарежда сред важните психологически категории, които определят успеха в живота, наред с интелекта и социалните умения. Поне от две десетилетия тя не е новост и в българската психологическа наука. Вече има достатъчно емпирични изследвания в приложни области като образование, лидерство, управление на конфликти, спорт и организационно поведение. Но този конструкт се проявява различно в различните възрасти. Това налага изследване на неговите специфики на влияние, особено в юношеската възраст.

Представеният дисертационен труд е посветен на актуален и интердисциплинарен проблем от областта на педагогическата и възрастовата психология, а именно на взаимовръзката между емоционалната интелигентност, стиловете на учене и логическото (критично) мислене в средна училищна възраст. Темата е особено значима в контекста на съвременните предизвикателства пред училищното образование.

Дисертацията е структурирана стандартно в увод, три глави и заключение. Отделени са научните приноси и ограничения на изследването. Използваната литература обхваща впечатляващите 530 заглавия, от които 41 на български език и 489 на английски. Намирам същата за достатъчно информативна и адекватна на научното търсене.

Уводът е добре структуриран теоретично с ясна авторска позиция и добра опора в авторитети (Голман, Шапиро, Енис). Той поставя образованието в контекста на обществените и технологични промени и подчертава, че както в миналото, така и днес училището трябва да подготвя младите хора за адаптация към променящия се свят. Акцент естествено се поставя върху емоционалната интелигентност като фактор за личен и професионален успех, често по-значим от високия IQ, защото подпомага

саморегулацията, устойчивостта и междуличностните отношения. Авторката свързва тази идея с нуждата учениците да развиват и критично мислене, което надгражда логическото и включва анализ на източници, саморефлексия и аргументирано формиране на мнение. Подчертава се, че критичното мислене започва с въпроси, стъпва върху информация и се развива чрез обсъждане и оспорване на идеи, без да изключва усвояването на предметни знания. В заключение се изтъква значението на уменията за учене и метапознанието, като основа за успех по всички изучаеми предмети.

Първата глава е теоретична. В нея е представен достатъчно задълбочен анализ на същността на емоционалната интелигентност (ЕИ). Разгледани са основните модели – способностен, смесен и чертови, както и техните образователни приложения. Авторката показва добра ориентация в класическите и съвременни изследвания, като поставя ЕИ в контекста на ученическата адаптация, саморегулация и социално функциониране. Достатъчно добре се показва същността на критичното мислене, разгледано като комплекс от когнитивни операции – анализ, синтез, сравнение, абстракция и формиране на аналогии. Правилно е направена връзка между критичното и логическото мислене, както и ролята им в учебния процес. Разделите, посветени на стиловете на учене, обхващат различни концептуални подходи. Теоретичният обзор показва, че авторката познава стиловете на учене като относително устойчиви предпочитания за обработка на информацията от учениците на тази възраст. Като цяло теоретичният анализ е последователен, аргументиран и тематично релевантен. Така се дава добра концептуална рамка, върху която стъпва емпиричното изследване.

Втората глава е посветена на самото изследване. *Целта* е формулирана ясно, като установяване на връзките и влиянията между емоционалната интелигентност, стиловете на учене и способността за формиране на сложни аналогии като показател за логическо/критично мислене. *Задачите* са конкретни и даже ранжирани, а *6-те хипотези* са

обективно верифицируеми с приетата методика. Същата е комбинация от когнитивни и личностни показатели и намирам, че е методологически оправдана. Извадката от 140 ученици на възраст 14–17 години от е адекватна на целите на изследването. Използван е комплекс от стандартизирани методики, което повишава надеждността на резултатите: Въпросник на REID за стилове на учене, Модел на Хъни и Мъмфорд, Въпросник за емоционална интелигентност, Методика „Сложни аналогии“ като показател за логическо мислене. За обработка са използвани адекватни статистически методи – описателна статистика, корелационен анализ и сравнителни процедури за групови различия. Като цяло постановката на изследването е логична, коректна и съобразена със съвременните изисквания към емпиричните психологически изследвания.

Третата глава дава резултатите от проведеното изследване. Представянето им е систематично и следва логиката на поставените хипотези. Направен е подробен описателен анализ на данните от всички използвани методики. Установени са значими корелации между емоционалната интелигентност, определени стилове на учене и способността за формиране на сложни аналогии. Анализирани са различия според пол, възраст и клас, което придава допълнителна дълбочина на изследването. Особено ценен е анализът на влиянието на стиловете на учене върху логическото мислене, което свързва когнитивни и емоционални характеристики в единна рамка. Проверката на хипотезите е ясно проследима и аргументирана. Следва да се отбележи фактът, че от издигнатите 6 хипотези, само две се потвърждават напълно, една – частично, а три се отхвърлят. Това говори за надеждност на изследователския подход.

Научните приноси са формулирани от авторката в пет пункта, които могат за се обобщят така: Теоретичен принос – интегративен модел, показващ връзката между емоционална интелигентност, стилове на учене и логическо мислене в юношеска възраст. Методологичен принос е използването на комбиниран инструментариум за едновременно изследване

на емоционални и когнитивни характеристики. Емпиричен принос са установените статистически зависимости между изследваните променливи. Практико-приложен принос е възможността за използване на резултатите при разработване на образователни програми за развитие на критично мислене и социално-емоционални умения.

Ограниченията са посочени коректно, като би могло да се каже, че неговата напречност, не позволява проследяване на динамиката във времето.

Критични бележки по същество нямам. В изводите след трета глава изброяването на шест точки като : „Теоретичната и методологична основа на изследването ...“ намирам за неуместно. Забелязва се и известна есеистичност на стила в увода.

В заключение намирам че дисертационният труд на тема: „Емоционална интелигентност, стилове на учене и логическо мислене при ученици на възраст 14–17 години“ представлява самостоятелно, теоретично обосновано и методологично издържано изследване по актуален научен проблем. Показани са умения за анализ, интерпретация на данни и формулиране на изводи с научна и практическа стойност.

Предлагам дисертационният труд да бъде оценен положително и на Анита Крънчева да се присъди образователната и научна степен „Доктор“.

01.02.2026 г.

Велико Търново

РЕЦЕНЗЕНТ:

/Проф.д-р Минко Хаджийски/

DISSERTATION REVIEW

of the dissertation work of Anita Kruncheva on the topic: "Emotional intelligence, learning styles and logical thinking in students aged 14–17", submitted for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor"

Emotional intelligence has long been ranked among the important psychological categories that determine success in life, along with intellect and social skills. For at least two decades, it has not been new in Bulgarian psychological science. There is already enough empirical research in applied areas such as education, leadership, conflict management, sports and organizational behavior. But this construct manifests itself differently at different ages. This necessitates research into its specifics of influence, especially in adolescence.

The presented dissertation work is dedicated to a current and interdisciplinary problem in the field of pedagogical and age psychology, namely the interrelationship between emotional intelligence, learning styles and logical (critical) thinking in middle school age. The topic is particularly significant in the context of contemporary challenges facing school education.

The dissertation is structured in a standard way in an introduction, three chapters and a conclusion. The scientific contributions and limitations of the study are separated. The literature used covers an impressive 530 titles, of which 41 are in Bulgarian and 489 in English. I find it sufficiently informative and adequate to the scientific search.

The introduction is well structured theoretically with a clear author's position and good support in authorities (Goleman, Shapiro, Ennis). It places education in the context of social and technological changes and emphasizes that both in the past and today the school must prepare young people for adaptation to the changing world. Emphasis is naturally placed on emotional intelligence as a factor for personal and professional success, often more significant than high IQ, because it supports self-regulation, resilience and interpersonal relationships. The

author connects this idea with the need for students to develop critical thinking, which builds on logical thinking and includes analysis of sources, self-reflection and reasoned opinion formation. It is emphasized that critical thinking begins with questions, is based on information and develops through discussion and contestation of ideas, without excluding the acquisition of subject knowledge. In conclusion, the importance of learning skills and metacognition is emphasized as the basis for success in all study subjects.

The first chapter is theoretical. It presents a sufficiently in-depth analysis of the essence of emotional intelligence (EI). The main models are examined - ability, mixed and trait, as well as their educational applications. The author shows good orientation in classical and contemporary research, placing EI in the context of student adaptation, self-regulation and social functioning. The essence of critical thinking, considered as a complex of cognitive operations - analysis, synthesis, comparison, abstraction and formation of analogies, is shown quite well. The connection between critical and logical thinking, as well as their role in the learning process, is correctly made. The sections dedicated to learning styles cover different conceptual approaches. The theoretical overview shows that the author knows learning styles as relatively stable preferences for processing information by students of this age. Overall, the theoretical analysis is consistent, reasoned and thematically relevant. This provides a good conceptual framework on which to base the empirical research.

The second chapter is dedicated to the study itself. The goal is clearly formulated as establishing the connections and influences between emotional intelligence, learning styles and the ability to form complex analogies as an indicator of logical/critical thinking. The tasks are specific and even ranked, and the 6 hypotheses are objectively verifiable with the adopted methodology. The same is a combination of cognitive and personality indicators and I find it methodologically justified. The sample of 140 students aged 14–17 years is adequate for the purposes of the study. A complex of standardized methodologies was used, which increases the reliability of the results: REID Learning Styles

Questionnaire, Honey and Mumford Model, Emotional Intelligence Questionnaire, Complex Analogies Methodology as an indicator of logical thinking. Adequate statistical methods were used for processing - descriptive statistics, correlation analysis and comparative procedures for group differences. Overall, the research design is logical, correct, and in line with modern requirements for empirical psychological research.

The third chapter presents the results of the research. Their presentation is systematic and follows the logic of the hypotheses put forward.

A detailed descriptive analysis of the data from all used methodologies has been conducted. Significant correlations have been established between emotional intelligence, certain learning styles, and the ability to form complex analogies. Differences according to gender, age, and class have been analyzed, which gives additional depth to the research. Of particular value is the analysis of the influence of learning styles on logical thinking, which connects cognitive and emotional characteristics into a single framework. The verification of the hypotheses is clearly traceable and reasoned. It should be noted that of the 6 hypotheses put forward, only two are fully confirmed, one is partially confirmed, and three are rejected. This speaks to the reliability of the research approach.

The scientific contributions are formulated by the author in five points, which can be summarized as follows: Theoretical contribution - an integrative model showing the relationship between emotional intelligence, learning styles and logical thinking in adolescence. Methodological contribution is the use of a combined toolkit for the simultaneous study of emotional and cognitive characteristics. Empirical contribution is the established statistical dependencies between the studied variables. Practical-applied contribution is the possibility of using the results in the development of educational programs for the development of critical thinking and socio-emotional skills.

The limitations are correctly indicated, and it could be said that its cross-sectional nature does not allow tracking the dynamics over time.

I have **no critical remarks** in essence. In the conclusions after the third chapter, I find the listing of six points such as: "The theoretical and methodological basis of the study ..." inappropriate. A certain essayistic style in the introduction is also noticeable.

In conclusion, I find that the dissertation on the topic: "Emotional intelligence, learning styles and logical thinking in students aged 14–17" represents an independent, theoretically grounded and methodologically sound study on a current scientific problem. Skills for analysis, interpretation of data and formulation of conclusions with scientific and practical value are demonstrated.

I propose that the dissertation be evaluated positively and that Anita Kruncheva be awarded the educational and scientific degree "Doctor".

01.02.2026

Veliko Tarnovo

REVIEWER:

/Prof.Dr. Minko Hadzhiyski/